תל-חי
אוניברסיטת
קריית שמונה בגליל

התכנית לתואר M.A.

בלימודי גליל

שנה"ל תשפ"ז

ראש התכנית: פרופ' זאב גרינברג

חברי הסגל האקדמי:

פרופ' מן המניין: פרופ' מוסטפא עבאסי, פרופ' גונן שרון.

פרופ' חבר: פרופ' אמיר גולדשטיין , פרופ' זאב גרינברג, פרופ' ענת קדרון.

מרצה בכיר: ד"ר עידו וכטל, ד"ר יהל קורלנדר.

סגל עמית: ד"ר חגי דביר.

מורה מן החוץ: ד"ר מיכאל אזבנד, ד"ר דאליה חלאבי

אצבע הגליל, 9977, קרית שמונה
04-8181855
info@telhai.ac.il | telhai.ac.il

מטרת לימודים

ייחודו של הגליל בולט בנופיו המשתנים, בתולדותיו המיוחדות ובאוכלוסיותיו, מבחינה היסטורית-יישובית והשינויים בחלו בו במרוצת הדורות. אוכלוסייה זו הצטיינה ומצטיינת גם בהווה בגיוונה מחד ובשילוב בין חלקיה מאידך, ב"ריבוי תרבותיות" במלוא מובנו של המונח. בשני העשורים האחרונים התקיימו שני תהליכים אשר הביאו לעליית ערכו של האזור בגיאוגרפיה. הראשון, התפתחות הגישה הסביבתית–אקולוגית המגדירה את האזור כמרחב טבעי בעל משאבים ובו גיוון מינים שיש ללמוד אודותיהם במטרה לשומרם לדורות הבאים. התהליך השני מקורו בתהליכים חברתיים שהתפתחו באזורים פריפריים, המרוחקים ממרכזי כלכלה וקבלת ההחלטות. אלו תהליכים חברתיים ופוליטיים של פעילות של קבוצות מיעוט בדגש של הבלטת הייחוד התרבותי והמעמדי.

לימודי התואר השני נלמדים בשני מסלולים- מסלול נלמד (ללא תזה) ומסלול מחקרי (הכולל כתיבת תזה). המסלול הנלמד בלימודי גליל מיועד להרחבת והעמקת הידע והבנה של הגליל ומרכיביו הייחודיים במטרה להביא את התלמיד להבנה והכרה מעמיקות של האזור, הגליל במובנו הרחב ביותר והאזורים הגובלים בו, בתחומים שונים ובחיבורים ושילובים ביניהם. על אלו נמנה את הגאוגרפיה, היכרות עם הגליל ותת האזורים המרכיבים אותו על מיוחדות כל אחד מאזורים אלה, ההיסטוריה וההתיישבות לאורך השנים, , פילוסופיה והאמנות מתחום מדעי הרוח, עולם הצומח והחי ובעיקר איכות הסביבה מתחום מדעי הטבע, הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה מתחום מדעי החברה. המסלול המחקרי מיועד לסטודנטים המעוניינים לעסוק בחקר הגליל ולהתקדם ללימודי התואר השלישי. לצד המטרות שנמנו לעיל המשותפות לשני המסלולים יידרש הסטודנט במסלול המחקרי לכתיבת עבודת מחקר.

תכנית הלימודים

הלימודים בחוג נלמדים בשני מסלולים : מסלול נלמד (ללא תזה) ומסלול מחקרי (הכולל כתיבת תזה), והם כוללים קורסי חובה המשותפים לכלל תלמידי התואר השני, וקורסים נפרדים בהתאם למסלול.

בהתאם לתנאי הסיום בתכנית ולדרישות לקבלת זכאות לתואר, יהיה על סטודנט במסלול הנלמד לצבור לימודים בהיקף שלא יפחת מ-38 נ"ז, על-פי הפרוט המופיע בטבלה לעיל. ובנוסף השתתפות בסיורים ובחפירות ארכיאולוגיות כחלק מדרישות הקורסים הספציפיים. יודגש כי הסטודנט לא יוכל לסיים את התואר מבלי שהוכיח השתתפות בלפחות שלושה ימי סיור לכל שנת לימודים, וזאת מלבד מחנה המחקר. הסיורים יתקיימו כימי סיור מרוכזים, במועדי חופשות בתי הספר (תאריכי הסיורים יוצגו לסטודנטים בתחילת שנת הלימודים). השתתפות בסיורים מחייבת תשלום נוסף בהתאם למצוין בתקנון שכ"ל.

תכנית הלימודים תתקיים על בסיס יום לימודים בשבוע (יום ב') ותתפרס על פני ארבעה סמסטרים ולמשך שנתיים.

באישור ראש התכנית, ניתן יהיה לפרוס את הלימודים לכל היותר על פני ארבע שנים.

על הסטודנט במסלול המחקרי יהיה לצבור לימודים בהיקף שלא יפחת מ-38 נ"ז על פי הפרוט בטבלה שלעיל. בנוסף יהיה עליו ליטול חלק בסיורים ובחפירות ארכיאולוגיות כחלק מדרישת הקורסים הספציפיים. יודגש כי הסטודנט לא יוכל לסיים את התואר מבלי שהוכיח השתתפות בלפחות שלושה ימי סיור לכל שנת לימודים, וזאת מלבד מחנה המחקר בשנה השנייה ללימודיו. הסיורים יתקיימו כימי סיור מרוכזים, במועדי חופשות בתי הספר (תאריכי הסיורים יוצגו לסטודנטים בתחילת שנת הלימודים). השתתפות בסיורים מחייבת תשלום נוסף בהתאם למצוין בתקנון שכ"ל.

סטודנט בעל תואר שני נלמד שסיים את לימודיו בתכנית ללימודי גליל, ונרשם/ת למסלול השלמה לתזה יחויב ב-12 נ"ז.

סטודנט בעל תואר שני נלמד שסיים את לימודיו בחוג שונה או במוסד אקדמי אחר, ונרשם למסלול השלמה לתזה, הקורסים בהם יחויב יקבעו ע״י ועדת הקבלה וועדת המעקב החוגית, לאחר בחינת לימודיו הקודמים, עד להיקף של 16 נ״ז.

מחנה המחקר (קמפוס לימודי)

על הסטודנט חובת השתתפות במחנה מחקר (״קמפוס לימודי״) שנתי בשנה ב׳ ללימודים, שימשך על פני שלושה ימים מלאים (מבוקר עד ערב), הכולל גם שיעורי הכנה וסיכום בכיתה, ויעניק 4 נ״ז, אשר בעקבותיו יכתוב הסטודנט עבודת מחקר בהיקף של סמינריון.

אנגלית כשפה זרה

מועמדים לתכניות לתואר שני נדרשים להציג רמת פטור באנגלית. פטור מחובת לימודי אנגלית יינתן בכפוף להצגת גיליון ציונים וזכאות לתואר ראשון ממוסד אקדמי שלימודי האנגלית בו מוכרים ע״י האוניברסיטה.

חובת קורסים כלל אוניברסיטאיים:

כל סטודנט לתואר שני, במהלך שנות לימודיו חייב ללמוד קורס תוכן אחד בשפה האנגלית וקורס מקוון אחד.

תכנית השלמות

ועדת קבלה רשאית לחייב סטודנט אשר אינו עומד בדרישות הקבלה או שחסר לו רקע הדרוש ללימודים בתכנית או שהוא בעל תואר .B.Ed בלימודי השלמה בהיקף של עד 12 שש״ס.

הוועדה זכאית להחליט אם היא דורשת מהמועמד שנת השלמה לפני תחילת לימודיו לתואר השני, או אם היא מאשרת לו להתקבל, ולעשות את לימודי ההשלמה במקביל ללימודי התואר השני.

תנאי מעבר משנה לשנה

התנאים והדרישות המפורטים להלן מהווים תוספת והשלמה לתנאים כפי שמפורטים בשנתון האוניברסיטה.

מעבר משנה א׳ לשנה ב׳- השגת ציון ממוצע שנתי של 70 ומעלה וציון של לפחות 65 ומעלה בכל קורס.

ציון עובר בקורסים הסמינר, קמפוס לימודי ופרו-סמינריון הינו 70 ומעלה.

תנאי מעבר משנה לשנה למסלול מחקרי:

השגת ציון ממוצע שנתי של 80 ומעלה וציון של לפחות 70 בכל אחד מן הקורסים.

סטודנט שלא יעמוד בתנאים אלה ועומד בתנאי המעבר משנה א ל-ב של המסלול הנלמד יוכל להמשיך את לימודיו במסלול הנלמד.

במקרים חריגים יוכל ראש התכנית, על סמך המלצה של ועדת המעקב החוגית לאשר לסטודנט שהחל את לימודיו במסלול הנלמד לעבור למסלול המחקרי על סמך הישגיו בשנה א ללימודיו.

חזרה על קורס חובה

סטודנט שנכשל פעמיים בקורס חובה חוגי יופסקו לימודיו בתכנית.

בהתקיים נסיבות מיוחדות, וזאת על פי החלטת ראש התכנית או ועדת ההוראה החוגית, יהיה הסטודנט רשאי להירשם שוב לקורס האמור ולהמשיך את לימודי בתנאים שתיקבע התכנית.

סיום הלימודים במסלול נלמד

לשם קבלת תואר מוסמך במסלול הנלמד ב"לימודי הגלילי", יהיה על הסטודנט להשלים 38 נ"ז, כולל שתי עבודות סמינריוניות (אחת בסמינריון ואחת במחנה המחקר) ובחינת גמר אינטגרטיבית מסכמת, ציון עובר בקורסי הסמינר הינו 70 ומעלה.

קבלת התואר מותנית בהשגת ציון ממוצע סופי של 70 ומעלה.

ציון סיום התואר במסלול הנלמד יורכב מ:

80% - ממוצע ציוני כלל הקורסים

20% - ציון הבחינה המסכמת

סיום הלימודים במסלול מחקרי

לשם קבלת תואר מוסמך במסלול המחקרי ב"לימודי הגלילי", יהיה על הסטודנט להשלים 38 נ"ז, כולל שתי עבודות סמינריוניות (אחת בסמינריון ואחת במחנה המחקר) ולהגיש עבודת גמר מחקרית (תזה).

עמידה בכל המטלות בציון משוקלל של 80 והגשת עבודת התיזה.

ציון סיום התואר במסלול המחקרי יורכב מ:

60% ממוצע ציוני הקורסים.

40% ציון התיזה.

סטודנט אשר לא השלים את תכנית ההשלמות אשר נקבעה עבורו במלואה, לא יהיה זכאי לסיום התואר.

בחינה מסכמת

הבחינה האישית המסכמת, שתורכב לכל תלמיד בנפרד ע"פ מסלול התמחותו. ציון עובר בבחינת הגמר הינו 70.

ניתן לגשת לבחינת הסיום רק בסיום כל החובות לתואר .

תזה

התזה היא עבודת מחקר שאושרה על ידי ועדת המעקב החוגית. נכתבה בהנחיית איש סגל בכיר (בדרגת מרצה בכיר ומעלה) על פי כללי הכתיבה האקדמית ותחום המחקר.

פריסת לימודים

משך הלימודים לתואר שני עד לסיום חובות השמיעה הוא שנתיים. סטודנט הפורס את לימודיו מעבר לזמן זה ולא סיים את חובות השמיעה יחויב בתשלום שכ"ל בכפוף לתקנון שכ"ל.

תכנית הלימודים*

<u>מסלול נלמד</u>

שם הקורס	שש״ס הרצאה ותרגול	נ״ז	מרצה
גאוגרפיה ישובית של הגליל בעת החדשה	2	2	פרופ׳ ענת קידרון
גיאוגרפיה רגיונאלית של הגליל	2	2	פרופ׳ זאביק גרינברג
יישומי ממ״ג וניתוח מרחבי במחקר האזורי	4	4	ד״ר עידו וכטל
Pilgrimage and holy places in the Galilee	2	2	ד״ר חגי דביר
מקורות לחקר הגליל	2	2	ד״ר מיכאל אזבנד
סמינר מחלקתי א׳	2	2	פרופ׳ זאביק גרינברג
סמינר מחלקתי ב׳	2	2	פרופ׳ זאביק גרינברג
סוגיות בביטחון בגליל ובגולן בעבר ובהווה	2	2	טרם נקבע
יוסף בן מתתיהו מפקד הגליל במרד הגדול	2	2	ד״ר מיכאל אזבנד
סמינריון	2+2	6	פרופ׳ זאביק גרינברג פרופ׳ אמיר גולדשטיין
קמפוס לימודי - בלימודי גליל	2+2	4	פרופ׳ גונן שרון פרופ׳ עבאסי מוסטפא
קורסי בחירה		8	
	34	**38**	

מסלול מחקרי:

שם הקורס	שש"ס הרצאה ותרגול	נ"ז	מרצה
יישומי ממ"ג וניתוח מרחבי במחקר האזורי	4	4	ד"ר עידו וכטל
סמינר תיזה	2	2	ד"ר יהל קורלנדר
Pilgrimage and holy places in the Galilee	2	2	ד"ר חגי דביר
סמינר	2+2	6	פרופ' אמיר גולדשטיין פרופ' זאביק גרינברג
קמפוס לימודי בלימודי גליל	2	4	פרופ' גונן שרון פרופ' עבאסי מוסטפא
סמינר מחלקתי א בלימודי גליל	2	2	פרופ' זאביק גרינברג
סמינר מחלקתי ב בלימודי גליל	2	2	פרופ' זאביק גרינברג
קורסי בחירה		6	
תזה		12	מנחה אישי
		40	

<u>מסלול מחקרי – השלמה לתזה:</u>

שם הקורס	שש"ס הרצאה ותרגול	נ"ז	מרצה
סמינר מחלקתי ב בלימודי גליל	2	2	פרופ' זאביק גרינברג
סמינר תיזה	2	2	ד"ר יהל קורלנדר
תיזה	0	12	מנחה אישי
סה"כ למסלול מחקרי – השלמה לתיזה	4	**16**	

<u>קורסי בחירה– יש לבחור את מספר קורסי הבחירה עפ"י המסלול בו הנך לומד:</u>

שם הקורס	שש"ס הרצאה ותרגול	נ"ז	מרצה
בעקבות הטמפלרים: דת, התיישבות ומודרניזציה	2	2	פרופ' ענת קדרון
הגליל בין העות'מאנים לבריטים- דפוסי חברה ומינהל	2	2	פרופ' מוסטפא עבאסי
מדינה בתמורה, מבט מהגליל על ישראל שלאחר העידן הבן-גוריוני, 1963 - 1984	2	2	פרופ' אמיר גולדשטיין
סוגיות ביחסי יהודים ערבים בגליל	2	2	ד"ר דאליה חלבי

*החוג רשאי לשנות את התכנית בכל עת, על הסטודנט לעקוב אחר השינויים בשנתון.

<u>פירוט הקורסים</u>

בעקבות הטמפלרים: דת, התיישבות ומודרניזציה בארץ ישראל ובגליל

פרופ' ענת קדרון

3000270, 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג שיעור: הרצאה

הקורס עוסק בהתיישבותם של הגרמנים הטמפלרים בארץ ישראל ובגליל משלהי המאה התשע-עשרה ועד מלחמת העולם השנייה. הטמפלרים הגיעו לארץ כחברי קהילה דתית שביקשה לעצב בה אורח חיים חדש, אך להתיישבותם הייתה השפעה רחבה בהרבה: על דפוסי הבנייה, החקלאות, התחבורה, המסחר ועל הנוף הפיזי והתרבותי של הארץ. סיפורם יוצג כחלק מן ההתעניינות האירופית הגוברת בארץ ישראל בתקופה זו ומתהליכי השינוי והמודרניזציה שעיצבו אותה. במהלך הקורס נבחן את המושבות שהקימו, את חיי הקהילה ואת קשריה עם אוכלוסיות הארץ, תוך מתן דגש מיוחד להתיישבות הטמפלרית בגליל.

גיאוגרפיה יישובית של הגליל

פרופ' ענת קידרון

3001008, 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג השיעור: הרצאה

קורס זה יתמקד בגיאוגרפיה היישובית של הגליל. הגליל נחשב ולא בכדי, לערש ההתיישבות היהודית בארץ ישראל מאז תחילת ההתיישבות היהודית החדשה ועד ימנו. במהלך הקורס נסקור את ההתיישבות בגליל החל מסוף המאה התשע עשרה ועד היום. הקורס יבחן את המושגים 'מיקום' ו'מרחב' והשפעתם על מיקום היישובים בגליל. הקורס ייתן סקירה מעמיקה של ההתיישבות בגליל לאורך התקופות השונות תוך הבנת המניעים להקמת היישובים, מאפייניהם התכנוניים, הכלכליים והחברתיים של היישובים והתפתחותם לאורך השנים. במהלך הלמידה נבחן את הקשר בין התנאים הפיזיים של המרחב, הצרכים האידיאיים והאחרים וביטויים ביישובים מסוגים שונים בגליל מאז סוף המאה התשע עשרה ועד ימינו.

גיאוגרפיה רגיונלית- יישובית של הגליל בעת החדשה (קורס מתוקשב)

פרופ' זאביק גרינברג

3000105, 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג השיעור: הרצאה

בהבנת המושג אזור, חשיבות ההגדרה של אזור ומשמעות הגליל כאזור עבור תושביו. במהלך הקורס נגדיר מהו אזור ונבחן את משמעות הגליל כאזור תוך התייחסות למאפייניו הייחודיים של הגליל כאזור, הכרת ההגדרות השונות של גבולות הגליל, היכרות מעמיקה עם מאפייניו של הגליל ותת החבלים הקיימים בו. בחלקו השני של הקורס נעמיק את ההיכרות בתת אזורים ייחודיים בגליל, נבחן כל תת אזור תוך התייחסות למאפייניו הנופיים, התפתחות נופים אלה ופעילות האדם בהם בתקופות השונות.

הגליל בין העות'מאנים לבריטים- דפוסי חברה ומינהל

פרופ' מוסטפא עבאסי

3000269, 2 שש"ס, 2 נ"ז

הקורס ידון באזור הגליל בימי העות'מאנים ובימי השלטון הבריטי, הדגש יהיה על נושאים חברתיים, כמו מבנה חברתי, מנהיגות, דימוגרפיה, כלכלה בנוסף לתמורות המנהליות. הקורס יעסוק בגליל בשתי רמות: רמת המאקרו תציג ראייה כוללת לאזור, וברמת המיקרו תספק ראייה ובחינה ממוקדת לערים והעיירות החשובות בגליל בשתי התקופות הנדונות (צפת, טבירה, עכו ונצרת). כמו כן הקורס בוחן את התמורות הפוליטיות שעברו על האזור בין שתי התקופות, וכיצד השפיעו על הגליל ועל אוכלוסייתו, במיוחד לאחר חלוקת האזור וסימון הגבול, בין א"י לבנון וסוריה. יצוין כי הדיון יתמקד בכל האוכלוסיות, הקבוצות הדתיות והאתניות כולל ערבים יהודים ואחרים.

יוסף בן מתתיהו מפקד הגליל במרד הגדול

ד"ר מיכאל אזבנד

3000049, 2 שש"ס, נ"ז

סוג השיעור: הרצאה

בקורס זה ננסה לעמוד על דמותו של יוסף בן מתתיהו כפי שהיא עולה מכתביו. לאחר סקירה קצרה של תולדות ארץ ישראל במאה הראשונה לס' ותולדות המרד הגדול, נערוך היכרות עם ארבעת ספריו. נקדיש פרק שלם לסקירה על הז'אנר של כתיבה היסטורית בעידן הרומי שתאפשר לנו הבנה טובה יותר של כתיבתו של יב"מ. לאחר מכן נתחלק לקבוצות עבודה שיתחקו אחר היבטים שונים בביוגרפיה שלו בעזרת טקסטים מספריו וספרות מחקר. כל קבוצה תציג את ממצאיה בפני הכיתה ותגיש עבודה כתובה קצרה.

יישומי ממ"ג וניתוח מרחבי במחקר האזורי

ד"ר עידו וכטל

3000271, 2+2 שש"ס, 4 נ"ז

סוג השיעור: הרצאה+תרגיל

קורס שנתי המשלב מבוא לקרטוגרפיה ולמערכות מידע גיאוגרפיות (ממ"ג, GIS) עם התנסות מעשית בניהול ובניתוח מידע מרחבי, בדגש על יישומים במחקר האזורי של הגליל. בסמסטר הראשון יילמדו יסודות הקרטוגרפיה וקריאת המפה, תולדות המיפוי, חשיבה מרחבית ומושגי יסוד בממ"ג. בהמשך הסמסטר תחל גם התנסות מעשית בתוכנת ArcGIS. בסמסטר השני תורחב ותועמק העבודה המעשית בתוכנה, לרבות עיגון ודיגיטציה של מפות ותצלומי אוויר, ניהול נתונים, ביצוע שאילתות, ניתוחים מרחביים והפקת מפות. במהלך הסמסטר השני יפתח כל סטודנט פרויקט אישי, החל בהגדרת נושא, שאלת מחקר ואזור מחקר דרך איסוף הנתונים, ועד לביצוע ניתוחים ולהצגת התוצאות במפות, גרפים ודוחות.

מדינה בתמורה, מבט מהגליל על ישראל שלאחר העידן הבן- גוריוני, 1963-1984

פרופ' אמיר גולדשטיין

3000267, 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג השיעור: הרצאה

הקורס יעסוק בתהליכי העומק שעיצבו את מדינת ישראל בין השנים 1963–1984 – תקופה שבה השתנו בהדרגה דפוסי הכלכלה, החברה, התרבות והפוליטיקה ונבנתה ישראל שלאחר העידן הבן־גוריוני. נקודת המבט הייחודית של הקורס היא הגליל: בכל אחד מן הנושאים ננוע בין המאקרו למיקרו – מן התהליכים הלאומיים הרחבים אל ביטוייהם בגליל, ומן ההתרחשויות בגליל בחזרה אל הסיפור הישראלי כולו. הקורס ייפתח במשבר הכלכלי והפוליטי של אמצע שנות השישים, יבחן את תקופת המיתון ואת הדרך שהובילה לפרוץ מלחמת ששת

הימים, ולאחר מכן יתמקד באירועים ובתמורות המרכזיים שעיצבו את שני העשורים הבאים. נבחן את השינויים שחלו בחברה ובפוליטיקה הישראלית, את עלייתם של כוחות חברתיים ופוליטיים חדשים ואת הוויכוחים סביב עתיד השטחים שנכבשו. בין היתר נעסוק בפנתרים השחורים, בהתחדשות הציונות הדתית, בתנועות המחאה בקמפוסים, בצמיחתו של המעמד הבינוני המזרחי ובתמורות שחלו בקרב הפלסטינים אזרחי ישראל. לצד אלה וככל שנספיק נדון בדרכים שבהן פירשו ממשלות ישראל את תוצאות מלחמת ששת הימים, בהחלטה שלא להכריע בשאלת עתיד השטחים, במחלוקות סביב מלחמת יום הכיפורים, במהפך הפוליטי של 1977, בהסכם השלום עם מצרים ובמלחמת לבנון הראשונה. לאורך הקורס נשאל כיצד משתקפים תהליכים אלה בגליל, וכיצד ההתבוננות מן הגליל מאפשרת להבין באופן חדש את התמורות שחלו במדינת ישראל בתקופה מכרעת זו.

מקורות לחקר הגליל

ד"ר אזבנד מיכאל

3000005 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג שיעור: הרצאה

הקורס נועד להקנות שיטות עבודה מחקריות מתקדמות. ידע הגליל על פניו הרבות שואב ממקורות שחלקם אינם מצביעים במבט ראשון על סודות הידע והתובנות הצפונים בהם. הקורס מתכוון להעניק לסטודנטים יכולת התמודדות ברמה גבוהה עם סוגיות הקשורות לשימוש מחקרי במקורות הנוגעים לגליל בתקופת היישוב. יושם דגש על הנקודות הבאות: א. איתור אוספים קיימים ופוטנציאליים. ב. זיהוי ושימוש במקורות לא כתובים. ג. טכניקות ניתוח.

סוגיות ביחסי יהודים ערבים בגליל: מציאות ואתגרים

ד"ר דאליה חלאבי

3000272, 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג שיעור: הרצאה

הגליל מהווה מקרה מבחן גאוגרפי וסוציולוגי חשוב לקיומן של שתי קהילות לאומיות מובחנות- היהודית והערבית- במרחב גאוגרפי רציף ומשותף. קורס זה בוחן את מערכת היחסים בין שתי האוכלוסיות באזור, תוך התמקדות בייחודו של המרחב, המאופיין במתח שבין הממד הפיזי-סביבתי לממד החברתי-פוליטי. במסגרת הקורס ננתח את מגוון האינטראקציות המתקיימות בין שתי האוכלוסיות, הנעות על הרצף שבין יחסי שכנות, תלות הדדית ושיתוף פעולה יומיומי במרחבים משותפים, לבין מתחים מבניים, אי-שוויון, קונפליקטים טריטוריאליים ומשאביים. אינטראקציות אלו ייבחנו לאור תהליכים היסטוריים ובהקשרם של מבני כוח פוליטיים, חברתיים ולאומיים רחבים יותר המעצבים את המציאות המרחבית בצפון בפרט ובארץ ובאזור בכלל. נתמקד במאפייני החברה הערבית באזור, סוגיות של זהות ושייכות, יחסי רוב–מיעוט, פערים חברתיים וכלכליים, מערכת החינוך, מרחבים משותפים, וכן אתגרים עכשוויים הנוגעים לחיים משותפים, קונפליקטים והזדמנויות לשינוי וצמיחה במרחב הגלילי.

סמינר- תמורות במרחב הכפרי בגליל

פרופ' זאביק גרינברג

3000080, 2+2 שש"ס, 6 נ"ז

סוג שיעור: הרצאה

למרחב הכפרי משמעות רבה לאורך כל ההתפתחות האנושית. אדמה נחשבה כבר משלב מוקדם מאוד בהיסטוריה האנושית כנכס במשמעות של כלכלה, בטחון ושליטה. התפתחות החקלאות אפשרה את התפתחות האדם, שהוא מבחינתו מפתח את החקלאות בהיבטים של טכנולוגיה, זנים חדשים ופיתוחים שתפקידם להבטיח אספקת מזון לעולם ההולך וגדל מבחינת אוכלוסייה. הכפר, המקום בו חי החקלאי, הוא בעל מאפייני חיים במקום קטן ומבודד יחסית, קהילה קטנה, צפוה והמבוססת על היכרות קרובה, מערך קשרים ותלות הדדית גבוהה ועוד. בשנים האחרונות הולך הכפר ומשנה את פניו. ככזה הוא מהווה מקרה מבחן מרתק לבחינת תהליכים המתרחשים בחברה הישראלית: הגירה, חילופי הדורות, ההגירה מן העיר אל הכפר ועוד. בחלקו הראשון של הקורס נעסוק בכפר ומאפייניו לאורך

ההיסטוריה, נבחן את משמעות הרפורמות האגרריות והשפעתן על החקלאי, נעסוק בכפר בהיבטים של חקלאות, כלכלה וחברה תוך התייחסות לשינויים והתמורות העוברים על המרחב הכפרי. וההבחנה בין המרחב הכפרי הצמוד לערים גדולות לזה המרוחק מהן.

סמינר מחלסה לקרית שמונה: מבט רחב על היסטוריה מקומית

פרופ' אמיר גולדשטיין

3000089, 2+2 שש"ס, 6 נ"ז

סוג שיעור: הרצאה

חלסה הייתה מרכז עירוני ליישובי עמק החולה בשלהי התקופה העות'מאנית ובתקופת המנדט. קריית שמונה שהוקמה על שטחה היא מקרה מבחן מרתק וקרוב להתפתחות הפריפריה הישראלית, ליחסי הגומלין בין מרכז לפריפריה, כמו גם לקשרים בתוך המרחב הגלילי, לפעילותם של ארגוני מגזר ציבורי ושלישי בקהילה ולהתמודדות עם אתגרים חברתיים ופוליטיים. הקורס ועבודות המחקר שייערכו במסגרתו, יבקשו לשלב בין מבט היסטורי רחב להתבוננות מיקרו היסטורית על מה שהתרחש בעמק החולה לאורך המאה העשרים. יציאת תושבי חלסה ממנה במהלך 1948 וחסימת שיבתם לבתיהם, תהליך הקמתה של העיר, התמורות שעברה וההתמודדות של ארגונים פנימיים וחיצוניים עם המציאות המשתנה והקבועה בעיר. השיעורים יעניקו היכרות ראשונית עם ההיסטוריה של קריית שמונה: הקמתה כמעברה, התמודדות עם התנאים המאתגרים בשנותיה הראשונות, התפתחות יחסי הגומלין עם היישובים השכנים בגליל העליון, ראשית ההתמודדות עם סוגיות ביטחון ותהליכי הצמיחה של העיר.

סמינר מחלקתי ב'

פרופ' זאביק גרינברג

3000066 2 שש"ס, 2 נ"ז

סוג השיעור: הרצאה+תרגיל

במסגרת הסמינר המחלקתי, שיכונס אחת לשבועיים יוצגו הרצאות בנושאים שונים הקשורים לתכנית הלימודים של החוג, ולאירועים ותהליכים גליליים- בכל התחומים. ההרצאות יינתנו בידי צוות התכנית, מרצים מן החוץ, ותלמידים שיציגו את עבודותיהם הסמינריוניות ולאחריהן יתקיים דיון. ההשתתפות בסמינר היא חובה לכל התלמידים.

סמינר תיזה

ד"ר יהל קורלנדר

3000268, 2 שש"ס, 0 נ"ז

סוג השיעור : הרצאה

לימודי התואר שני בכלל וכתיבת תזה ובמיוחד המחקר, השלב המרכזי והחשוב שתוצריו יוצגו בעבודה המוגמרת, מלווה לרוב בשינוי עמוק באופי הלמידה, רמת האחריות האישית והיכולת לנהל את התהליך בהיבטים האקדמיים-רמה אקדמית מספקת, המנהלתיים- עמידה בלוחות זמנים, הגשת כל שנדרש בזמן, היכולת לקבל מלגות לתמיכה כלכלית, וניהול הזמן-רבות ורבים כותבים את התזה בנוסף לניהול משפחה ועבודה קבועה. מציאות הדורשת יכולת תמרון. אתם נדרשים להתמודד עם משימות מחקר עצמאיות, קריאה אינטנסיבית, הוראה או עבודה במקביל, ולעיתים גם עם לחצים משפחתיים ואחרים. סדנה המיועדת לכן ולכם נועדה לתת כלים במשימות העומדות לפניכם החל מרגע כתיבת הצעת המחקר ועד להגשת העבודה המוגמרת. עבודת החוקר, היא, פעמים רבות, עבודה עצמאית ולעיתים אף בבדידות. החוקר נאלץ להתמודד עם אתגרים מסובכים, חוסר הבנה של הוראות והערות המנחים, תסכולים מסוגים שונים- הסדנא מבקשת להפוך את קבוצת כותבות וכותבי התזה לקהילה לומדת המקנה תמיכה ומאפשרת צמיחה.

קמפוס לימודי בלימודי גליל

פרופ׳ מוסטפא עבאסי, פרופ׳ גונן שרון

3000131 ,2+2 שש״ס, 4 נ״ז

סוג השיעור : קורס מקוון

מחנה המחקר מיועד להביא לידי ביטוי את השילוב שבין כל הדיסציפלינות השזורות במערכת הלימודים של התוכנית ללימודי הגליל, ובהם המחקר ההיסטורי, המחקר הגיאוגרפי, המחקר הסוציולוגי והסביבתי, מחקר מדעי הטבע לענפיהם ולימוד האוכלוסיות בשטח. השתתפות במחנה המחקר היא חובה לכל תלמידי התוכנית. בכל שנה יבחר אתר או אזור בתחומי הגליל, אותו יחקרו הסטודנטים על-פי תכנית מחקר מובנית מראש, שתשלב הכנה מתודולוגית ותיאורטית, תוך שימוש במקורות מכל סוג אפשרי, עם עבודת שטח מתוכננת. המחקר מתנהל בצמדים, כאשר כל סטודנט יבחר מראש את תחום ונושא מחקרו ויחבור לעמית לצמד. ניתן להתייחס לשאלות בתחומי הגיאוגרפיה, ההיסטוריה (וההיסטוריוגרפיה), הסוציולוגיה, סביבה, מדעי הטבע, אנתרופולוגיה, כלכלה, חיי יום-יום, אמצעי ייצור ועוד.

Pilgrimage and holy places in the Galilee

Dr. Hagay Dvir

3000078, 2 שש״ס, 2 נ״ז

Pilgrimage to holy places is a universal cultural and religious phenomenon. People of different faiths give a status of holiness to certain places, sometimes due to a inspirational event that happened there in the past, sometimes because a revered person is buried there. The pilgrims who set out on a journey to the holy place seek to get closer to the sacred and to the foundations of their faith.

The Galilee is a region where different religions and beliefs grew and existed throughout the years, up to the present day. Throughout the Galilee there are many holy places, which have attracted pilgrims of different religions since time immemorial.

In this course we will trace the development of the "sacred geography" of the Galilee. We will learn about the formation of the holy places in the Galilee, and how their sanctity was preserved even when the governments changed in the country. We will read from the writings of the pilgrims, some of whom came from distant lands, and learn about the social and cultural processes involved in the journey to the holy place and the dwelling there. We will go on tours following holy places and traditions on pilgrimage throughout the Galilee.